

De Livingstone-routine

Een praktische methode om je schrijfproces te verbeteren - Freerk Teunissen © 2025

Waarom de methode werkt

Goede schrijvers scheiden creëren en selecteren. Dat is geen talent, maar techniek. Onderzoekers als Flower & Hayes, creativiteitsdenker Edward de Bono en psycholoog Ap Dijksterhuis tonen dat je brein beter werkt wanneer je eerst maakt en pas daarna beoordeelt.

Wiebi werkt omdat het je brein tijdelijk dwingt om prikkels te verlagen. Daardoor vermindert zelfcensuur, komen ideeën sneller naar boven en zie je ook aannames, verborgen tegenargumenten en mogelijke lezersframes—zaken die schrijvers vaak onbewust overslaan.

De Wiebi-methode

Wiebi is een korte, ononderbroken schrijf oefening die je gedachten vrijmaakt en nieuwe ideeën boven tafel brengt. Schrijven zonder rem. Zes regels: drie wat je wél doet, drie wat je niet doet.

Wél: Doorschrijven · Volzinnen · ‘Wat ik eigenlijk bedoel is...’

Niet: Stoppen · Schrappen · Teruglezen

Weet je het even niet, schrijf dan op: ‘Wat ik eigenlijk bedoel is...’
Desnoods tien keer. Je brein wordt creatiever als het even struikelt. In dat korte moment van verwarring komen ideeën en formuleringen boven die je anders wegcensureert.

Tip: Zet een timer. Wiebi 1–2 minuten. Pas daarna kies je of je verder wiebi’t of doorgaat naar de volgende stap.

Wanneer gebruik je wiebi?

- als je vastzit
- als je voor een ingewikkeld onderwerp een eenvoudige structuur zoekt
- als je denkt: ‘Hoe begin ik?’
- als je bij je lezer mogelijk weerstand verwacht

Van wiebi naar structuur: de Livingstone-routine

Wiebi levert ruwe gedachten op. De Livingstone-routine zet dit om in een lezersgerichte structuur: niet wat je kwijt wilt staat centraal, maar wat de lezer wil weten.

De zeven stappen

De Livingstone-routine bestaat uit 7 stappen.

Stap 1. Bepaal het onderwerp

Kort en concreet. Bijvoorbeeld: ‘Interne communicatie verbeteren.’

Stap 2. Wiebi

Schrijf een tekst zonder stoppen, schrappen of teruglezen.

Stap 3. Laat anderen wiebi’en (optioneel maar krachtig)

Hoe meer wiebi-teksten, hoe scherper je zicht op de vragen van lezers.

Stap 4. Zet mededelingen om in vragen

Dit is een stap die veel deelnemers lastiger vinden. Daarom een micro-voorbeeld:

Wiebi-tekst:

‘Onze klanten weten vaak niet wat de volgende stap is.’

Omzetten naar vragen:

- Weten klanten zelden wat de volgende stap is?

Barbara Minto (*The Pyramid Principle*) onderzocht de kwaliteit van zakelijke teksten. Haar advies: Begin met de belangrijkste vraag van de lezer en beantwoord daarna alle andere relevante vragen in aflopende belangrijkheid. De Livingstone-routine helpt je dat stap voor stap te doen.

- Hoe komt het dat klanten zelden weten wat de volgende stap is?
- Wat is voor hen de volgende stap?

Dit voorbeeld werkt omdat het de sprong maakt van interpretatie naar vraag.

Hints:

- Elke mededeling bevat een impliciete vraag.
- Je kunt steeds denken: *'Welke vraag past hierbij?'*

Stap 5. Zet alle vragen onder elkaar en verwijder dubbelingen

Je krijgt een overzicht van de denkwereld van de lezer—inclusief aannames, subtekst en mogelijke tegenargumenten die je zonder wiebi misschien miste.

Stap 6. Ladder de vragen

Je rangschikt de vragen op belangrijkheid voor de lezer, niet voor jou.

Hoe bepaal je wat voor de lezer het belangrijkste is?

- Het is meestal de vraag die het dichtst bij zijn probleem staat.
- Of de vraag die bepaalt of hij verder leest: *'Waarom moet ik dit weten?'* of *'Wat levert dit mij op?'*

De vraag die daarop antwoord geeft, komt bovenaan. Daarna de op-één-na belangrijkste. En zo verder. Het kan gebeuren dat je de vragen in volgorde hebt gezet, je lijst aan iemand laat lezen, en diegene zegt: *'Volgens mij staat nu jouw belangrijkste vraag bovenaan, niet die van je lezer.'* Als dit je overkomt, ben je zeker niet de enige. Bijna alle schrijvers overschatten hun vermogen in het hoofd van hun lezers te kijken. Dat is precies waarom deze stap zo waardevol is.

Stap 7. Schrijf de tekst in die volgorde

De volgorde van de vragen **is** de volgorde van je tekst. Heb je al een tekst? Gebruik de vragen dan als check: komen de volgens de lezer belangrijkste vragen echt aan bod?

Veelvoorkomende misverstanden

'Is het niet efficiënter als ik in één keer opschrijf wat ik bedoel?'

Nee. Dat voelt efficiënter, maar het is schijn. Dan ben je aan het schrijven én aan het beoordelen tegelijk. Je brein houdt daar niet van en snijdt automatisch informatie weg – precies die informatie die je tekst overtuigender en begrijpelijker maakt. Wiebi haalt die zelfcensuur tijdelijk weg.

'Ik vind het lastig om vragen te destilleren.'

Dat is normaal. Je brein is gewend te formuleren, niet te ontleden. Door wiebi maak je juist zichtbaar wat je normaal overslaat: de onderliggende vragen, aannames en subtekst. Oefenen maakt dit steeds makkelijker.

'Ik weet niet welke vraag voor de lezer de belangrijkste is.'

Denk aan de lezer die de eerste alinea scant en denkt: *'En wat heb ik hieraan?'* De vraag die daarop antwoord geeft, hoort bovenaan.

Samengevat: vijf redenen waarom de methode werkt

- Je benut je brein beter (Dijksterhuis)
- Je scheidt creëren en selecteren (Flower & Hayes)
- Je vergroot je creatieve bandbreedte (De Bono)
- Je structureert vanuit de lezer (Minto)
- Je wordt schrijfrobuuster